

Завдяки виведенню високопродуктивних сортів в останні роки вдалося досягти зростання врожайності та вмісту олії, відповідно і збільшення частки цього олійного виду у загальносвітовому виробництві, які поєднують у собі скоростиглість, посухостійкість, стійкість проти вилягання, осипання, стійкість проти хвороб та адаптовані до різних погодно-кліматичних умов.

Державний реєстр сортів рослин, придатних для поширення в Україні на 2015 рік (далі – Реєстр) нараховує 643 сорти, з яких 153 сорти української та 490 сортів іноземної селекції, які різняться за своїми морфо-біологічними характеристиками. Сорти, наведені в Реєстрі, за тривалістю вегетаційного періоду поділяють на середньостиглі (вегетаційний період 120–140 діб), середньоранні (110–130), ранньостиглі (100–120) та скоростиглі (80–100 діб); за напрямом використання: високоолеїнові, кондитерські, олійні.

У Реєстрі за 2015 рік значну частку займають сорти заявників вітчизняної селекції: Інститут рослинництва імені В.Я.Юр'єва НААН, Селекційно-генетичний інститут – Національний центр насіннезнавства та сортовивчення та іноземної селекції: Євраліс Семанс, Піонер Оверсіз Корпорейшн, РАЖТ 2н, Маїсадур Семанс, Лімагрейн Юроп.

В 2015 році дослідження з кваліфікаційної експертизи проходив 231 гібрид, 5 сортів та 203 батьківських компонентів соняшнику однорічного. Комплекс польових та лабораторних досліджень з кваліфікаційної експертизи на відповідність критеріям відмінності, однорідності та стабільності сортів соняшнику забезпечували два пункти досліджень: Якимівська лабораторія Філії УІЕСР Запорізький ОДЦЕСР та Ульяновська лабораторія Філії УІЕСР Кіровоградський ОДЦЕСР.

За результатами кваліфікаційної експертизи на відмінність, однорідність та стабільність у 2015 році підготовлено 146 експертних висновків по гібридах та 166 по батьківських компонентах для прийняття рішення за заявкою. Окрім того, у 2015 році здійснено оновлення насінневих зразків, що зберігаються у сховищі та мають статус офіційних, шляхом прямого порівняння в польових умовах. Здійснення польових, лабораторних та аналітичних досліджень на відповідність сорту критеріям відмінності, однорідності та стабільності соняшнику однорічного в 2015 році дало змогу поповнити сортовий склад якісними сортами, які поєднують у собі стабільно високий рівень урожайності, високу толерантність проти хвороб, а також високий вміст олії та олеїнової кислоти.

УДК 631.526.32:347.77(477)

Якубенко Н. Б., Васківська С. В.

Український інститут експертизи сортів рослин, вул. Генерала Родимцева, 15, м. Київ, 03041, Україна, e-mail: vaskivska@sops.gov.ua

РЕГУЛЮВАННЯ ЕКСПЕРТИЗИ НАЗВИ СОРТУ В УКРАЇНІ

Експертиза назви сорту є невід'ємною складовою державної науково-технічної експертизи заявки на сорт рослин, що подають селекціонери з метою набуття прав інтелектуальної власності в Україні.

У законодавстві України застосовується термін «назва сорту», який визначено ст. 13 Закону України від 21 квітня 1993 р. № 3116-XII «Про охорону прав на сорти рослин» (далі – Закон). Термін «Variety Denomination», що в офіційному перекладі Міжнародної конвенції з охорони нових сортів рослин, яка переглянута в м. Женева від 02 грудня 1961 р., 10 листопада 1972 р., 23 жовтня 1978 р. та 19 березня 1991 р. (далі – Конвенція UPOV) означає найменування сорту. Тлумачення цих термінів є ідентичним.

Практичні рекомендації щодо присвоєння назви сорту рослин наведені в документі «Пояснюючі коментарі щодо найменування сорту відповідно до Конвенції UPOV (UPOV/INF/12 «Explanatory Notes on Variety Denominations under the UPOV Convention»).

Основним юридичним документом у сфері охорони прав на сорти рослин Європейської Співдружності є Регламент Ради (ЄС) № 2100/94 від 27 липня 1994 р. «Про права на сорти рослин у Співдружності» (Council Regulation (EC) No 2100/94 of 27 July 1994 on Community plant variety rights). Стаття 63 цього регламенту присвячена назві сорту. Бюро з сортів рослин Співдружності (далі – CPVO) керується Керівництвом до статті 63 Регламентом Ради (ЄС) 2100/94 від 27 липня 1994 р. та пояснюючими коментарями до нього.

В основі як документа UPOV, так і документа CPVO щодо найменування сорту є групування культур за класами споріднених ботанічних таксонів, назви сортів яких не повинні співпадати або бути тотожними та подібними настільки, щоб їх можна було сплутати з назвою сорту, права на який набуті в Україні або іншій державі-учасниці UPOV.

Керівним документом щодо експертизи назви в Україні, крім вищезазначених є Положення про експертизу назв сортів рослин, затверджене наказом Міністерства аграрної політики України від 26 червня 2003 р. № 188, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10 липня 2003 р. за № 574/7895.

Експертизу назви сорту проводять за допомогою відповідного пошуку в інформаційній базі сортів рослин UPOV – PLUTO та електронних версій Державних Реєстрів: Реєстру сортів рослин України, Реєстру патентів та Реєстру заявок.

Законом України від 08 грудня 2015 р. № 864-VIII «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення законодавства України у сфері насінництва та розсадництва у відповідність з європейськими та міжнародними нормами і стандартами» внесено ряд змін до Закону, а також введено поняття Компетентного органу, наділеного правом затверджувати вимоги до проведення кваліфікаційної експертизи сортів рослин, в тому числі й експертизи назв сортів рослин (статті 13, 28 Закону). У зв'язку з цим підготовлено проект нової редакції Положення про експертизу назв сортів рослин, в якому враховані рекомендації UPOV та CPVO.